

Carlos Fariñas Cantero

FARIÑAS

Ik gebruikte een analogie om aan een paar vrienden iets uit te leggen dat ik me nu niet meer herinner. Ik zei tegen hen: "Het is alsof ze ons nu plotseling zouden vertellen dat de aarde niet rond is", toen een stem achter me antwoordde: "De aarde is niet rond. De aarde is als een onregelmatige rots die de atmosfeer rond doet lijken". En Carlos Fariñas bleef bij ons, pratend over de sterren. Ik bedenk nu hoe gelukkig ik was om jong te zijn in zijn omgeving, en om jarenlang omgang te hebben met iemand die toen al een boegbeeld van de Cubaanse cultuur was.

Naast zijn enorme productie als componist, was Fariñas één van de gravitatiepunten van het artistieke leven en het muziekonderwijs in Cuba in de tweede helft van de 20e eeuw.

Hij was een man met visie en cyclonische wil die academische instellingen oprichtte en er leiding aan gaf; hij creëerde leerstoelen, organiseerde festivals, revitaliseerde de curricula van muziekeducatie, redde zeer belangrijke vergeten partituren, organiseerde concert- en lezingreeksen om het Cubaanse muzikale panorama uit te breiden, deelde zijn kennis met de massa door middel van didactische muziekwaarderingssreeksen, publiceerde uitgebreide essays over de theorie en geschiedenis van muziek, bevorderde de oprichting van symfonische en kamergenootschappen, lanceerde de carrières van jonge artiesten die geweldige musici zouden worden, begeleidde jonge mensen die belangrijke componisten zouden worden, gaf cursussen aan Europese en Noord-Amerikaanse universiteiten... afijn, hij raakte bijna alles en veranderde bijna alles in goud.

Onze eerste ontmoeting was in 1986. Van kinds af aan had ik zijn naam horen noemen door mijn muziekleraren, die het op zo'n manier over hem hadden, dat ik hem in hetzelfde pantheon had als Bach, Beethoven, Stravinsky en Roldán. Kort na mijn 16e verjaardag gaf mijn maestro César López me een bijna onleesbare partituur van een recent gecomponeerd pianowerk: *Altagracia* van Carlos Fariñas. Hij liet me het leren, we werkten eraan, en op een dag vertelde hij me dat ik het zou spelen voor de componist, zodat hij me wat tips kon geven over de interpretatie ervan. Op dat moment realiseerde ik me dat Fariñas een persoon was, iemand die echt, levend, van vlees en bloed was, die liep, die zich kledde... Mijn hart sprong bijna uit mijn borst.

De dag kwam en we gingen naar het Superieur Instituut voor Kunst. Hij verscheen haastig, informeel, en zonder inleiding of protocol gingen we aan de slag. Hij was direct, beknopt, zonder metaforen of uitweidingen, altijd ter zake. En ik begreep dat net als de man zijn muziek was.

De muziek van Fariñas is natuurlijk. Dat is haar kracht, de macht van haar fascinatie en misschien haar overwinning over de Tijd.

Al zijn geleerdheid, zijn technisch meesterschap, zijn kennis van stijlen, van concepten, verstoren nooit die kwaliteit van natuurlijkheid in zijn muziek. Fariñas gebruikt zijn nauwgezette gevoel voor het vak zodat het altijd vloeit, altijd wordt begrepen, er altijd van wordt genoten, ons altijd raakt. Daarom hebben we de indruk dat wat hij componeert gemakkelijk is, dat het moeiteloos tot stand is gekomen. Hier is een wonder. Hoe wonderbaarlijk is het om het muzikale verhaal op een berekende manier te organiseren en als een spontane gebeurtenis over te brengen. Welk niveau van wijsheid moet worden bereikt zodat alle voorgeschiedenis, de technieken, de invloeden, alle kennis die in de loop van de jaren is verzameld, niet in het werk komt bovendrijven, dan als de natuurlijkheid die het uitstraalt.

De muziek van Fariñas is natuurlijk en omdat het natuurlijk is, is het openhartig en alles wat hij wil uitdrukken wordt door de luisteraar op een doorschijnende manier waargenomen. Wat het overbrengt, raakt ons zonder kunstgrepen, zonder uiterlijk vertoon, zonder overdaad. Van een intiem stuk voor gitaar tot zijn symfonische muziek zijn we altijd in de aanwezigheid van een hartelijk gebaar dat we met gemak omarmen, dat we direct begrijpen en waarin we geloven.

De muziek van Fariñas is openhartig en omdat het openhartig is, is het Cubaans. En wat een geluk dat hij zijn genialiteit op het Cubaanse heeft toegepast! Zijn georganiseerde en nette Cubaniteit. Gedurfd, alhoewel meer maan dan zon. Meer Amelia dan Wifredo, maar meer Guillén, minder Lezama. Niet zozeer Porro als Románach. Meer gitaar dan drum: glas in lood, bongo's en de geur van het platteland, altijd de geur van het platteland.

Wat een geluk dat hij heeft nagelaten aan ons, pianisten, de voortreffelijke *Sones sencillos*, dat meesterlijke muzikale compendium van Cubaniteit, die verhandeling over integratie en synthese; het kolossale *Altagracia*, met een overvloed aan pianospeelkunde, een kapitaal werk van Cubaanse pianistiek. De intieme *Trinitaria* en *Habanera* geworteld in de bijna huiselijke traditie van Cervantes. Allemaal werken waar pianisten keer op keer naar terugkeren, generatie na generatie. Werken die ik heb gespeeld en met hetzelfde plezier zal blijven spelen.

De laatste keer dat we elkaar spraken was ik in de dertig en hij was maanden verwijderd van de dood. Ik wilde de *Sones sencillos* opnemen en belde hem vanuit Aruba om zijn toestemming te vragen. Hij zei: "Je hoeft me helemaal niets te betalen. Voor mij is het een eer dat jij degene bent die ze vastlegt. Voor zover ik weet, heeft niemand ze allemaal opgenomen." Dat was zijn laatste les. Dat was meer dan 15 jaar geleden, maar elke keer als ik het me herinner knijpt mijn keel dicht en trekt mijn hart samen... en groeit voor mij Fariñas een beetje meer.